

STATSFORVALTAREN I ROGALAND
Postboks 59 Sentrum
4001 STAVANGER

Deres ref.: **Vår ref.:**
2026/2598 - 28697/2026

Saksbehandler:
Hanne Sørli Ronæss

Dato:
17.03.2026

Spørsmål omkring hjemmel for beslag av rusmidler i somatikken

I Helse Stavanger har vi en pågående drøfting knyttet til inneliggende pasienters bruk av rusmidler/ medikamenter, og at dette vanskeliggjør oppfyllelse av kravet til forsvarlig helsehjelp.

Samtidig finnes det ikke, etter gjeldende rett, hjemmel for å gjøre beslag i rusmidler (eventuelt andre skadelige gjenstander) som pasienten har med seg inn på sykehuset.

Vi ønsker i denne forbindelse en dialog med Statsforvalteren i Rogaland, for å få klarhet omkring hvilke rutiner vi kan etablere innenfor gjeldende regelverk, og eventuelt bistand til å løfte problemstillingen opp til sentrale myndigheter.

Problemstilling

Vi ønsker å unngå at pasienter med intoksikasjoner har gjentatt rusinntak som inneliggende. At pasienter fyller på med rus samtidig som vårt helsepersonell forsøker å gi behandling, utgjør en stor hindring med tanke på personellens og foretakets plikt til å gi forsvarlig helsehjelp. Det forlenger også oppholdene her, og det kan oppstå risiko for at rusmidler deles med andre sårbare pasienter.

Noen konkrete eksempler:

- Pasienten er ruspåvirket og innlagt for observasjon etter intoksikasjon. Det sees flere brett med piller i klær, seng, nattbord etc. Pasienten ønsker ikke å gi fra seg disse. Tar så flere tabletter og lar seg ikke vekke igjen. Dette fører til en potensielt farlig situasjon, og et forlenget opphold.
- Pasienten kommer inn med høy promille. Man ser etter hvert at han har med seg en flaske sprit i sekken, som han ikke ønsker å gi fra seg. Pasientene blir senere mer full, og dette fører til at man ikke får vurdert eller snakket med pasienten. Det blir et lengre opphold, og pasienten drikker i tillegg til at vi har gitt valium mot abstinenser.

- Vi har mange ganger funnet pasient med tomme spritflasker oppi senga og piller i snusboksene, for eksempel.
- Pasienten er innlagt på grunn av at vedkommende har svelget batterier. Venter på gastroskopi. Svelger så flere batterier i påvente av dette eller etter gastroskopi, slik at det må gjøres igjen. Oppholdet forlenges, og det resulterer i økt fare for skade.
- Pasienter som tar insulin i selvskadende hensikt og kan gjenta dette under innleggelsen.
- Ved kortidsenheten (som observerer og behandler øyeblikkelig-hjelp-pasienter som er kommet inn til sykehuset via akuttmottaket) holder man tilbake unge folk, også mindreårige, fordi de er for ruset til å ta vare på seg selv. Samtidig tar man ikke beslag i rusmidlene, når det er tvil omkring hjemmel.

I denne forbindelse har vi ønsket å utrede det juridiske rommet for å stille krav overfor pasientene, etablere en form for «husregler», og eventuelt kunne beslaglegge rusmidler eller andre skadelige eiendeler som pasienten har med seg inn på sykehuset.

Juridiske rammer for beslag i rusmidler/ andre skadelige gjenstander

Det finnes spesifikk hjemmel for undersøkelse av rom og eiendeler, kroppsvisitasjon og beslag i psykisk helsevernloven § 4-7 og i rusomsorgen etter Forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i institusjon for behandling, omsorg og rehabilitering av personer med rusmiddelproblemer §§ 8 og 9.

Det finnes ingen tilsvarende generell hjemmel for å ta beslag i rusmidler/ andre skadelige gjenstander når lignende situasjoner eller behov oppstår i forbindelse med somatisk helsehjelp.

Uten en frivillig løsning/ pasientens samtykke, vil det eneste mulige rettslige grunnlaget være nødrett, jf. straffeloven § 17, sett i sammenheng med plikten til å yte forsvarlig helsehjelp, jf. helsepersonelloven § 4 og § 16. Terskelen for å definere situasjonen slik at nødrett kan forsvares er høy, og det fremstår noe uavklart i hvilken grad helsepersonellets og helseforetakets plikter etter helsepersonelloven kan vektlegges i denne sammenhengen.

Straffeloven har ellers hjemmel for politiets beslag av illegale rusmidler, men dette faller utenfor problemstillingen her.

Behov for avklaring

Helse Stavanger opplever at det er svært utfordrende å etablere forsvarlige rutiner basert på gjeldende lovregulering. Dersom beslag skal forsvares på bakgrunn av nødrett, må den aktuelle situasjonen være helt kritisk, og handlingen blir gjennomført for å avverge skade som ikke kan avverges på annen rimelig måte. Her er terskelen svært høy, og om det er berettiget er avhengig av den konkrete situasjonen. En kan vanskelig basere en rutine på straffelovens nødrettsbestemmelser.

Etter vår vurdering kan vi kanskje etablere noen «husregler» som innebærer at rusmidler og andre skadelige gjenstander ikke er tillatt, med bakgrunn i plikten vi har til å yte forsvarlig helsehjelp, og muligens også med grunnlag i eiendomsretten til lokalene. Dette vil likevel ikke være tilstrekkelig for å kunne yte forsvarlig helsehjelp, så lenge det ikke er klar hjemmel for undersøkelse av eiendeler og beslag. Vi vurderer derfor at det er behov for å avklare vårt handlingsrom bedre innenfor gjeldende rett, og eventuelt løfte problemstillingen opp til sentrale myndigheter.

Vi ber om en uttalelse fra Statsforvalteren i Rogaland og en vurdering av om problemstillingen bør videreformidles til Helsedirektoratet eller Helse- og omsorgsdepartementet.

Vennlig hilsen

Anne Katrine Bergland
Seksjonsoverlege
Kortidsenheten, TOBA

Øistein Rønneberg Mjelva
Avdelingsleder
Kortidsenheten, TOBA

Dokumentet er elektronisk godkjent av: Øistein Rønneberg Mjelva Avdelingssjef

Digital kommunikasjon

Vi har elektronisk saksbehandling og er opptatt av at informasjon, også taushetsbelagt, skal kunne sendes på en rask og sikker måte. Vi ber derfor om at et eventuelt svar på denne henvendelsen sendes gjennom en av disse kanalene:

- Privatpersoner og private virksomheter: [eDialog](#)
- Offentlige virksomheter: eFormidling (via eget sak-/arkivsystem)

